

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnštvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vratice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Pravične pritožbe.

V četrtek, dne 20. oktobra je bilo v drž. zboru v obravnavi, naj se dovoli vladi pobiranje davkov po novem letu tje do 31. marcija 1888. Vsako leto namreč drž. zbor pretrese drž. proračun dohodkov in stroškov, kakor mu ga predlaga vlada, to je celo ministerstvo. Drž. zbor pa ne more tega že pred novim letom dognati, za to predlaga, sedaj že redno, vlada drž. zboru načrt postave, vsled katere dobi pravico pobirati davke in tudi plačevati, kar je za gotovi čas potrebno.

Tako tudi letos. Ali že je druga leta drž. zbor vzprejel ta načrt hitro, skorej brez vseh govorov, letos se to ni zgodilo. Posebne razmere so letos storile, da so se nekateri poslanci vzdignili ali za to, da se vladi dovoli, kar predlaga, ali pa tudi zoper to. Poslanec za kmečke volilce Ptujsk-ga okraja, č. g. dr. Gregorec, se je oglasil sicer za načrt postave, toda razodel je v svojem govoru marsikaj, kar ni bilo vladi ljubo. Bile so hude pritožbe, pa kakor se lahko sodi iz njegovih besed, popolnem pravične. Njegove besede so bile te-le:

Visoka zbornica! Ni sploh navadno, da bi se o takošnjih vladnih predlogih, kakor ga danes obravnavamo, več in obširneje govorilo. Toda položaj častite večine te visoke zbornice in njene razmere k sedanjej vladi tudi niso navadne. Resnici se pa vsekako ima čast dati in torej nam je reči, da večina te zbornice nikakor ni povoda dala razprtiji z vlado. Od leta 1860 naprej ni imela nobena vlada tako udane in požrtvovalne večine v državnem zboru na razpolaganje, kakor pa sedanje ministerstvo. Dostikrat je večina opuščala poudarjati tudi najmanjše zahteve svojih volilcev, samo da vladi ne dela teškoč. Po svojej požrtvovalnosti pa nadkriljuje ta večina vse dosedanje v tej zbornici. Opomnim le na vojaški zakon ter njega podaljšanje na deset let, na velike svote denarjev potrebnih, da smo zaseli Bosno in Her-

cegovino, na zakon o črni vojski, na podaljšanje nagodbe z Ogersko na deset let, popolnem po predlogih visoke vlade. le-ta nagodba pa nam nalaga velikanskih žrtev, najmanje 40—50 milijonov v desetih letih.

Mislím tedaj, da je večina te zbornice velikanski pokazala svojo požrtvovalnost. Ako imamo sedaj neko razprtijo z vlado, gotovo temu ni kriva večina, marveč zakrivil je razpor naučni minister (Bravo! Bravo! na desni) z ukazom, s katerim je več srednjih šol skrčil, največ slovanskih (Bravo! Bravo! na desni. — Klici na levi: tudi nemških!) To je moralo tem huje zaboleti, ker je ukaz izdan bil nepričakovano, brez potrebnih priprav ter je se brezobzirno strogo izvrševal.

Ne bodem pa dalje govoril o tem ukazu, saj utegne se govornikov zglasiti, katere ta stvar boljše zanima ali bi zanimati morala. Meni, kar sem povedal zadostuje v dokaz, kako opravičeno težko poslanci na tej desni strani visoke zbornice sedaj glasujemo za vladne predloge, zlasti takošnje, kakoršnji so današnji, ki zahtevajo zopet velicij žrtev od naših volilcev. To stane nas velikega zatajevanja. Osobito nam je težko pri srcu, odločiti se za glasovanje. Kajti baš letos pod ministrovanjem sedanjega naučnega ministra zadel je moje rojake na Štajarskem, gledé na ljudsko šolstvo udarec, da si hujšega niti misliti ne moremo.

Visoka zbornica! Že večkrat se je izreklo tukaj, da 130.000 koroških Slovencev nima niti jedne slovenske ljudske šole več. Zali Bog, to je resnično (Čujte! na desni). In ta žalostna osoda zadela je sedaj blizu 400.000 Slovencev štajarskih.

Ni dosta, da se na Slovence nič ne ozira na obeh visokih šolah v Gradcu, ni dosta, da nimamo Slovenci niti jedne slovenske srednje šole, (Čujte! na desni), ni dosta, da nimamo niti jednega učiteljšiča, ni dosta, da v deželnem odboru nimamo niti jednega slovenskega poslanca (g. Jerman je samo namestnik), ni dosta, da v de-

želnem šolskem svetu nimamo nobenega zastopnika (Preč. g. dr. Križanič, od škofa odposlan, zastopa v prvej vrsti verske in cerkvene koristi). In vendar tukaj o naši ljudski šoli o naši ljudski izomiki govoré in sklepajo zmiraj „sine nobis contra nos“ (brez nas, zoper nas). Toda sedaj se ima najhujše izvršiti ter nam odvzeti poslednja slovenska ljudska šola, jednorazrednica. In to se je letos zaukazalo.

Deželni šolski svét v Gradcu doposlal je namreč vsem okrajnim in posredno krajnim šolskim svetom spod.štajarskim ukaz, kateri vse slovenske ljudske šole proglašá za jezikovne učilnice nemške. (Čujte! na desni). Prosim go spoda predsednika, naj mi dovoli ta ukaz prečítati. Ukaz je kratek, a za nas Slovence usodpolne vsebine.

Z ukazom dne 22. februarja 1887, št. 823 zaukazuje c. kr. deželni šolski svét, sporazumljen z deželnim odborom štajarskim, zadevno uredenje pouka v drugem deželskem jeziku na ljudskih šolah tako, da se bode na jednorazrednicah s poludnevним poukom učila nemščina v drugem razdelku nižje skupine (to je torej že v 2. šolskem ali 8. letu starosti učenceve) po dve ure na teden, v slehernem razdelku višje skupine pa po tri ure na teden, nadalje da se bode nemščina učila na dvo- in trirazrednicah v drugem razdelku prvega razreda (torej zopet že v 2. šolskem letu, to pa štiri, oziroma pet ur v tednu; v drugem razredu dvorazrednic (klici na desni: skandal!), v drugem in tretjem razredu trirazrednic pa pet ur na teden, dalje, da se bode učila nemščina v prvem razredu četverozrednic, se vé hitro, ko so prestane prve težkoče s čítanjem, in se ima tedaj kmalu začeti s prvinami nemškega jezika (torej že v 1. šolskem in 7. letu starosti), v drugem in tretjem razredu mora se nemščina učiti zmiraj več, in sicer v prvem razredu tri ure, v drugem, tretjem in četrtem pa po pet ur na teden, in naposled se zaukazuje v četrtem razredu čveterorazrednic učiti nemški, ne samo nemščino (5 ur), ampak tudi računstvo (4 ure) in zemljepis (3 ure) in telovadstvo (2 uri). — (Smeh na desni — poslanec dr. Grégr: To je germanizacija.) — Torej 14 ur vkup, to je polovica vseh. — Ta ukaz se ima izvrševati s početkom šolskega leta 1887/88.

(Dalje prih.)

Domoljubna skrb za slov. dijake.

(Konec.)

I. račun dijaške kuhinje za I. šolsko leto 1886/87, t. j. od 15. sept. 1886 do 15. jul. 1887.

a) Darovi: 11 pokroviteljev je darovalo vkup fl. 562.50, 81 letnikov po 5, 10 in 6 fl. fl. 431.—, 15 podpornikov mesečnine fl. 19.50,

razni darovi fl. 196.88. Vseh dohodkov vkup fl. 1206.88.

b) Izdatki: Za poštnino, tiskovine itd. in pa za 1869 kosil dijakom po 22 kr. izdalo se je vkup fl. 439.50 in v posojilnico se je naložilo fl. 770.32, torej izdatki jednaki dohodkom fl. 1209.88.

Drugo upravno šolsko leto 1887/88 smo začeli 15. septembra in podajamo prečistitim prijateljem naše učeče se mladine nastopni proračun.

Nadejati se je: Od 80 letnikov po 5 gl. fl. 400.—, od slavne družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani dar fl. 50.—, od posojilnice v Celju upamo fl. 100.—, nadejamo se torej darov vkup fl. 550.—.

Za podporo se je pa oglasilo 34 dijakov, ti prosijo vkup na mesec 480 kosil, t. j. za celo šolsko leto 4800 kosil po 20 kr., zneso torej za tekoče šolsko leto primanjkljaja v znesku 410 fl., akoravno se je kosilo od 22 kr. na 20 kr. znižalo.

Stavimo do naših rodoljubov in prijateljev naše mladine najljubnejšo prošnjo, da naj blagovolijo to blagodušno podjetje letos zopet po svojih močeh podpirati in tisti, ki še niso postali podporniki dijaške kuhinje, naj to letos storijo, do vseh se pa obračamo z uljudno prošnjo, da v prijateljskih krogih nabirajo darove; le če delamo vkupno, zamoremo doseči namen, katerega imamo pred oči.

Obračamo se tudi do slavnih okrajnih zastopov in slavnih občin, da se naj blagovolijo ozirati na svojo mladino in naj po izgledu drugih okrajnih zastopov in občin, ki dajejo primerno zelo visoke svote za „nemški šulverein“, darujejo blagodušno za našo domačo dijaško kuhinjo.

Nadajamo se torej obilih darov, ker drugače bi morali pridnim in zelo revnim dijakom dosti hrane odtegniti; saj so itak zraven tega še dosti lačni. Darovi naj se blagovolijo pošiljati na blagajnika Maksa Veršeca v Celju.

Da se prihranijo poštni stroški, pridejan je našemu poročilu poštno-hranilnični položnji list, na katerega se lahko pri vsaki pošti brez poštne uplače, prosimo pa zraven imena tudi predstaviti za „dijaško kuhinjo“.

Gospodarske stvari.

Repna zel, zimska krma.

Repna zel naredi pri živini drisko, ako se ji daje sveža, taka, kakor se odreže od korena. Dobro je torej, ako jo je moči shraniti za zimo ter jo še le takrat dati pred živino. In to se izgodi, ako se ona vkisne, ne da se v tem izkazi. V takem stanju jedó jo krave rade